

Տանս ի պայծառութիւն Մայր Աթոռոյն և ի մխիթարութիւն Զեր և Մեր:

Ողջ լերուք, պահպանեալ և զօրացեալ ի խնամս Հօրն Երկնաւորի և օրհնեալ յաւէտ ի Մէնջ, Ամէն:

ՄԱՏԹԷՈՍ Բ. ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՅԻ.

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՈՒՄ ՀԱՅՈՅ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

(Բիւզանդիոն)

Տրթ. Ն. Տաղաւարեան էֆ. ըսելով թէ հին սէժիմին օրով իսկ Ազգ. հիւանդանոցի և Գալֆայեան որբանոցի տնուած հացի և միսի պարէնը հիմա դադարեցուցուած է, առաջարկեց որ այս նպատարը վերահաստատուի: Տրթ. Բիւզա Թէմիիգ էֆ. ևս համամիտ գտնուելով առաջարկեց որ տարեկան 500,000 դրշ. ի վերոյիշեալ գումարը անկողինի թիւերուն համեմատութեամբ բաշխուի ոչ—Իսլամ հասարակութեանց հիւանդանոցներուն:

Վարդգէս էֆ. ձայնակից ըլլալով ըստ թէ շատ տարիներ չարչարուած ու տանջուած Հայ Ազգին վրայ արգահատելու ժամն եկած է այլևս նախարարը խոստացաւ անկողինի թիւին համեմատութեամբ բաշխում ընել և առաջարկեց ելեմտացոյցի այս մասին մէջ աւելցնել 162,400 դրշ. որբանոցի մը շինութեան, մէկ միլիոն դրշ. աշխատանոցներու հաստատման և 2 միլիոն դրշ. հայոց հոկիզեալ եկեղեցիին ու վարժարանին նորոգութեան Ատանայի մէջ, անցեալ տարուան յաւէտ աւազելի ջարդերուն փնասները մեղմացրած ըլլալու համար: Ոչ որ գիտողութիւն ըրաւ այս առաջարկին, միայն Հօճա Վէհպի էֆ. քիչ մը քրթմնջեց, բայց Վարդգէս էֆ. պատասխանը տուաւ հարցնելով թէ ջարդուած ազգի մը համար քիչ մը դրամ յատկացուելուն ալ պիտի դժկամակի՞ն ի վերջոյ գումարը 4 միլիոն դրշ. ի հասնող այս վարկերուն տմբողջութիւնն

ալ ընդունուեցաւ։ Գաղթականներու յատկացուած վերա-
 յիշեալ 20 միլիոն զրշ. ի վարկին համար Գեղամ էֆ. Տ.
 Կարապետեան (Մուշ) բեմ՝ ելլելով ըսաւ թէ արդար չէ
 միայն Խուամին յատկացնել այս գումարը. ոչ իսլամ գաղ-
 թականներ ալ կան, անոնց ալ սէտք է բաժին հանուի.
 հին ռէժիմին ատեն Ամերիկա, Ռուսիա և ուրիշ տեղեր
 գաղթած, փախած հայեր կան որ հիմա թէև վերադար-
 ձած են իրենց երկիրը. Անատոլիոյ զանազան կողմերն և
 մանաւանդ Մուշ, բայց անոք ու անպատասպար կ/ծափառին
 թշուառ վիճակի մը մատնուած։ Կառավարութիւնն անոնց
 ալ օգնելու է. քանի որ անոնք օղորմութիւն մը չէ որ կը
 պահանջեն. նախապէս տուն, տեղ ու արտ ունէին և Քուր-
 դերը յափշտակած են անոնց իրաւունքը, գէթ այս գրա-
 ւեալ հոգերը վերադարձնելու համար կառավարութիւնը
 գումար մը յատկացնէ։ Տք/թ. Րիզա Թէվֆիդ պէյ այժ
 տուաւ Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեանի պահանջումին.
 ըսելով թէ հայերը բռնակալութեան ու հարստահարու-
 թեան չգիմանալով օտար երկիր գաղթեցին. երբ օտար
 երկրներէ բերուած Խուամներու օգնութիւն կըլլայ, երկրին
 բնիկ ժողովուրդն եղող հայերուն ինչո՞ւ չըլլայ։ Վարչապետ
 հագդը փաշա, որ ներկայ էր նիստին սկզբէն մինչև վերջը,
 բեմ՝ ելլելով պատասխանեց. «Գաղթականներու առ/ծիւ
 ժողովիդ մէջ ծագած հոգոյին այս խնդիրը շատ կարևոր
 է և կառավարութիւնս ալ մեծ ուշադրութիւն ընծայեց
 այս խնդրոյն, որով զբաղեցանք արդէն քանիցս Գեղամ
 էֆ. իրաւունք ունի. ինչպէս զիտէք, բռնակալութեան
 ատեն շատ մը գէպքերու հետեանօք Անատոլիոյ հայերն
 սպիւղուեցան իրենց հայրենիքէն մեկնել, ծախելով, ձգելով
 տուն տեղ, գործ, գործատեղի, արտ ու այգի և նոյն իսկ
 օտարադրելով դիր մը թէ այլ ևս երբէք Թուրքիա չափտի
 վերադառնան։ Սահմանադրութեան հռչակուելէն ետքն
 այս հայերն իրենց անջնջելի հայրենասիրութենէն մզուած
 փութացին վերադառնալ մայր—հայրենիքին ծոցն և սա-
 կայն ասկէ հոգային խնդիրը ծագում առաւ, որ ընկերա-
 յին ամենակարևոր խնդիր մըն է։ Խղճի մտօք քննութիւն-

ներս կկատարենք, ամէնքնուդ ալ գոհացում տալու եղանակով կարգադրելու համար այս խնդիրը, որ ուսումնասիրութեան կարօտ է, գիտենք թէ այս հոգերուն մեծ մասը բռնի գրաւուած են, բայց մէկ կողմը գոհացնելով միւս կողմին անիրաւել արգար չպիտի ըլլայ: Կարծեմ թէ ներքին գործոց նախարարն անձամբ այն կողմերը պիտի երթայ: Հիմնական կէտերը պատրաստելու համար օրինադիւմ մը, զոր յառաջիկայ նստաշրջանին ժողովիդ պիտի ներկայացնենք:

«Այս օրինադիւմով պարզուած պիտի ըլլայ թէ որոնց դրամ պիտի վճարուի: Բնականաբար նոր ծախքեր յառաջ պիտի դնեն այս օրինադիւմէն, բայց վստահ եմ թէ ժողովդ պիտի արտօնէ կառավարութիւնը նիւթական ամէն զոհութիւն ընել որպէսզի երկրին ամէնէն թանկագին երկու տարրերն եղբայրաբար ապրին: Կարծեմ թէ մինչև որ օրինադիւմը ներկայացուի և վաւերացուի, կառավարութիւնը պիտի ստիպուի կարգ մը ստիպողական պէտքերու հանդէպ դրամապէս սատարել հայոց և ասոր համար ալ յոյս ունիմ որ ժողովդ առարկութիւն չպիտի ընէ, արդէն մեր տրամադրութեան տակ ունինք բարեբախտաբար արտասովոր ծախքերու վարկն որուն պիտի դիմենք ի հարկին: Աւելորդ չըլլայ կարծեմ դիտել տալ թէ այս խօսքերս ամենեւին վերաբերութիւն չունին այն իսլամ ճշմարիտ գաղթականներուն հետ (մուհաճիր), զորս առանց փնտսելու տեղական ժողովրդին, կը բնակեցնենք կառավարութեան կողմէ գնուած ագարակներու մէջ ի Բումէլիս»

Այս տարի մայիսի 30-ին, Եդի-գուլէի ազգային հիւանդանոցի շրջապատի մէջ կատարուել է ազգային սահմանադրութեան յիսնամեակը մեծ հանդիսով և շքեղութեամբ: Նոյն օրը Փրկչի Մատուռի մէջ պատարագել է Սրբազան Պատրիարքը և քարոզ է խօսել:

Հիւանդանոցի այր մարդկանց հին հիւանդարանի մէջ կազմուած է եղել սեղանը, որին մասնակցել են

300-ից աւելի անձինք: Կենաց բաժակներ, առաջարկուել են Օսմանեան Սուլթան Մէհմետ Ե.-ի, Վեհափառ Հայրապետի, որ 40 տարի սահմանադրութեան գործօն երեսփոխականներից մէկն է եղել, Սրբազան պատրիարքի և այլոց համար:

Սեղանից յետոյ Սրբազան Պատրիարքը սեղանակիցների հետ իջել է պարտէզ մասնակցելու ժողովրդական տօնախմբութեանը: Սկսուել է բանախօսութիւնների շարքը, որոնց մէջ յիշատակուել են սահմանադրութեան համար աշխատողները երախտագիտութեամբ, դրուատուել է սահմանադրութեան բարիքը հայ եկեղեցական վարչական գործերի բարեկարգութեան վերաբերութեամբ: Ազգային այս հանգիսին կենդանի մասնակցութիւն են ունեցել և այլադաւան հայերը: Հայ կաթողիկ Մովսէս վրդ.-ը ճառ է ասել, կաթողիկական դպրոցի աշակերտները առանձին խումբ կազմած երգել են զանազան երգեր: Ազգային այս հանգիսին մասնակցող բազմութիւնը ուշ երեկոյեան ցրուել է հին հին յիշատակների խորը տպաւորութեան տակ:

Տէր եղիշէ Սրբազան Պատրիարքը հրատարակել է իւր առաջին հովուականը, որ կարդացուել է յունիսի 6-ին Հոգեգալստեան օրը Կ. Պօլսոյ հայ եկեղեցիներում, Արարատի յուլիս ամսատետրում կը հրատարակենք այդ հովուականը:

Եղիսիներն հայ եկեղեցին կընդունեն

(Բիւզանդիոն)

Եղիտիններու պետին որդին եկաւ երկու տարի առաջ Պոլիս, շրջան մ'ընելէ վերջ Կովկասի մէջ և Էջմիածնէն ալ անցնելով: Այդ երիտասարդը Մուսուլ և Տիգրանակերտ երթալով, այս վերջին քաղաքին մէջ բնակող եղիտիններն հրաւիրեր է ընդունելու հայ եկեղեցին, որուն պարզութեան և ազատ ոգւոյն վրայ կրցեր է անոնց պէտք եղած

դադարաւորը ներշնչել: Եղիտիններն հաւանքն են Հայ Եկեղեցին ընդունիլ և այս պատճառաւ քանի մը քահանաներ նշանակուելու են անոնց կրօնական կթութեան համար: Տեղւոյն Քիլտանիներուն երէցը խնդիրը տեղեկագրեր է կառավարութեան և մատնանիշ ըրեր է այն երկու քահանաները, որոնք եղիտիններու հոգեւոր կրթութեամբ կաւարապին: Տեղական կառավարութիւնն այս շարժումը լաւ աչքով չէ գիտեր և քննութեան ենթարկել է այս քահանաները, թէ և անհասկնալի կմնայ թէ ինչ խնդիր կայ կառավարութեան համար, երբ գործը կվերաբերի եղիտիններու քաղաքակրթութեան: Մինչև հիմա ինչ եղած է անոնց դատարարակութեան համար:

Տիգրանակերտի առաջնորդ Տ. Զաւէն Ծ. Վ. համամիտ է որ եղիտիններու այս դիմումն ուշադրութեան առնուի Ազգին կողմէ և ըլլայ պէտք եղած ձեռնարկը, ուսում և գիտակցութիւն արթնցնելու անոնց մէջ և միացնելու զանոնք Հայ տարրին հետ: Եղիտիններու հակումը գէպի Հայ Եկեղեցին շատ որոշ նշաններով սկսած է երևան դալ հիմա Տիգրանակերտի մէջ և տարակոյս չկայ որ երբ տեղւոյն Հայութիւնը շրջապատուած է զանազան տարրերէ, եղիտիններու ստուար թիւին Հայոց հետ համերաշխութիւնը ապահովել՝ շատ կարեւոր խնդիր մէ մասնաւորապէս Տիգրանակերտի Հայութեան համար:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻ

Լրագրերը հաղորդում են, որ հայ-կաթոլիկների հորընտիր պատրիարք կաթոլիկոս Պօղոս Թերզեանը Ադանայից դուրս գալիս՝ Կիլիկիայի Տ. Սահակ կաթոլիկոսի կողմից մինչև նաւահանգիստ դիմաւորելու է գնացել Կիրակոս վրդ. իսկ Կ. Պօլիս հասնելիս՝ որ տեղի պիտի ունենար յունիսի 2-ին Հայոց պատրիարքարանի կողմից էլ պէտք է դիմաւորի:

Կ. Պօլսում ընդհանրապէս նկատուում է այլադաւան հայերի միջև մերձեցում, որ շատ ուրախալի է: